

พจนานุกรมศัพท์การแพทย์แผนจีน เล่ม 2 (จีน-ไทย-อังกฤษ) (2)

ธวัช บุรณถาวรสม

หวั่ง เสี่ยวเทา

สุชาดา อโณทยานนท์

薄黄苔 (báo huáng tāi): 舌苔质薄色黄。是邪热未甚的表现，多见于风热表证，或里热证热势尚轻。

ป่าวหวางทาย: ฝ้าเหลืองบาง ฝ้าลิ้นเหลืองบาง แสดงว่า
เสียซึ่งความร้อนยังไม่มาก พบในภาวะโรคภายนอกชนิด
ลม-ร้อนหรือภาวะโรคร้อนภายในที่ความร้อนยังไม่สูง
thin yellow coating: a thin yellow tongue coating.

It reflects mild exogenous pathogenic heat, which is found in wind–heat exterior disease–condition or interior–heat disease–condition with mild fever.

鼻塞 (bí zhì): 西医学称为慢性鼻炎。以鼻塞时轻时重，或双侧鼻窍交替堵塞，甚至嗅觉失灵为特征。多因肺脾气虚，或邪毒久留气滞血瘀所致。

บีจื้อ: โฟรงจมูกอักเสบเรื้อรัง มีอาการคัดจมูกเป็น ๆ หาย ๆ หรือคัดจมูกสลับข้าง จนกระทั่งสูญเสียการได้กลิ่น มักเกิดจากที่ปอด-ม้ามพร่องหรือพิษเสียซึ่งสะสมในร่างกายเป็นเวลานาน ทำให้ขัดขัดเลือดคั่ง

chronic rhinitis: Clinical manifestations are nasal stuffiness off and on, alternating obstruction on

either side of the nasal cavity, or even anosmia. It is mostly caused by lung and spleen *qi* deficiency or toxic evil *qi* accumulation for a long time, resulting in *qi* obstruction and blood stagnation.

扁平胸 (biǎn píng xiōng): 胸廓扁平，前后径小于左右的一半。多属肺肾虚或气阴两虚。

เปี่ยนผิงซฺยง: ทรวงอกแบน ความกว้างทรวงอกแนวหน้าหลังน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของความกว้างทรวงอกแนวข้างซ้ายขวา มักเกิดจากปอดและไตพร่องหรือชี่และยินพร่อง

flat chest: a chest with antero–posterior diameter that is less than half of the transverse diameter. It is mostly caused by lung and kidney deficiency or *qi* and *yin* deficiency.

变瘫 (biàn tān): 惊风后遗症之一。惊风退后肢体瘫痪，由风邪入络，气血痹阻，或肝肾阴伤，血不养筋所致。前者见肢体强直拘挛，后者见肢体软瘫无力。

เปี่ยนทาน: อัมพาตหลังชัก อาการอัมพาตหลังการชัก

อาจเกิดจาก *เสยชีลม* เข้าสู่เส้นจิงลั่ว ทำให้ชั้ตขัดและเลือดอุดตัน กลายเป็นอัมพาตชนิดกล้ามเนื้อเกร็ง หรือเกิดจาก Yin ตับ-ไตพร่อง เลือดไม่สามารถหล่อเลี้ยงเส้นเอ็น กลายเป็นอัมพาตชนิดกล้ามเนื้ออ่อนแรง

paralysis following convulsion: hemiparesis or hemiplegia after convulsion. It is caused by pathogenic wind invading the collaterals, resulting in *qi* obstruction and blood stagnation, which is manifested as spastic paralysis; or liver and kidney *yin* deficiency leading to malnourished tendons, which is manifested as flaccid paralysis.

变痫 (biàn xián): 急惊风变证之一。惊风平后发为痫证，由痰浊停聚，精神伤动而发。

เบี่ยนเสียน: โรคลมชักหลังชัก เป็นโรคลมชักตามหลังการชัก เกิดจากเสมหะชื้นตกค้างไปกระทบเส้น

epilepsy following convulsion: developing of epilepsy after convulsions. It is caused by retention of turbid phlegm leading to disturbance of spirit.

变暗 (biàn yīn): 惊风后遗证之一。惊风退后失音，由津液受伤，肺肾阴虚所致。

เบี่ยนยิน: เสียงหายหลังชัก อาการเสียงหายหลังการชัก เกิดจากจิ้นเยถูกเผาผลาญหรือยิ้นปอด-ไตพร่อง

aphonia following convulsion: loss of voice after convulsion. It is caused by consumption of *jinye* or lung and kidney *yin* deficiency.

辨证 (biàn zhèng): 以中医学理论为指导，分析、综合病人各种临床资料，判断当前病位与病性等证候本质，得出完整证名诊断的思维过程。

เบี่ยนเจิ้ง: การวินิจฉัยแยกภาวะโรค กระบวนการคิดโดยใช้ทฤษฎีการแพทย์จีนวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งได้จากการรวบรวมทางคลินิก เพื่อวินิจฉัยแยกภาวะโรคให้ได้ตำแหน่งและลักษณะของโรค ณ ขณะนั้น

disease-condition differentiation: a thinking process to obtain disease-condition differentiations

under TCM theory, by analyzing all clinical information and interpreting the characteristics of the disease-condition to get the nature and location.

表寒里热证 (biǎo hán lǐ rè zhèng): 患者出现寒在其表，热在其里的证候。多由素有内热又受风寒，或寒邪入里化热而表寒未解所致。

เปี้ยวหานหลี่เร่อเจิ้ง: เย็นนอกร้อนใน ภาวะโรคที่ผู้ป่วยมีอาการเย็นภายนอก แต่ร้อนภายใน มักเกิดจากร่างกายมีความร้อนสะสมภายในแล้วกระทบลม-เย็น หรือความเย็นเข้าสู่ภายในแล้วแปรสภาพเป็นความร้อน ขณะที่ความเย็นภายนอกยังไม่ถูกขจัดไป

exterior cold-interior heat: a disease-condition manifested as cold in the exterior and heat in the interior. It is mostly caused by exogenous wind-cold invasion in patient with internal heat, or heat transformation after exogenous cold invasion while the exterior cold has not been eliminated.

表寒证 (biǎo hán zhèng): 风寒之邪侵袭肌表引起的证候。临床表现为恶寒重，发热轻，头身疼痛，鼻塞流涕，无汗，苔薄白而润，脉浮紧。

เปี้ยวหานเจิ้ง: ภาวะโรคเย็นภายนอก ภาวะโรคที่เกิดจากลม-เย็นกระทบผิวกาย มีอาการกลัวหนาวมาก ไข้เล็กน้อย ปวดศีรษะ ปวดตามตัว คัดจมูก น้ำมูกไหล ไม่มีเหงื่อ ฝ่าลิ้นขาวบางและชุ่ม และชีพจรลอย-แน่น

exterior cold disease-condition: a disease-condition resulting from exogenous wind-cold attacking the body surface. Clinical manifestations are severe aversion to cold, mild fever, headache, generalized aching, nasal stuffiness, running nose, no sweating; thin, white with moist tongue coating and a float-tense pulse.

表里 (biǎo lǐ): 辨别病变部位和病势趋向的两个纲领。表与里是相对而言，人体的皮毛、肌

腠、浅表经络属表；脏腑、气血、骨髓属里。

เปี้ยวหลี่: นอก-ใน สองในแปดภาวะหลัก ใช้ในการแยกแยะตำแหน่งโรคและแนวโน้มการดำเนินโรค นอกและในเป็นการเปรียบเทียบกัน ผิวหนัง รูขุมขน กล้ามเนื้อและช่องระหว่างกล้ามเนื้อ และเส้นจิงลั่วซึ่งอยู่ระดับต้นจัดเป็น “นอก” อวัยวะข้าง-คู่ ซึ่งเลือด กระดูก และไขกระดูกจัดเป็น “ใน”

exterior–interior: a couple of principles describing location and disease tendency regarded as a relative opposite concept in nature. Skin, sweat pores, muscles, muscular striae, superficial meridians and collaterals pertain to the “exterior”. *Zangfu*–organs, *qi*, blood, bones and bone marrow pertain to the “interior”.

表里出入 (biǎo lǐ chū rù): 疾病发展过程中，在一定条件下，表邪不解，内传入里，出现里证；或某些里证，病邪从里透达于外，出现某些肌表的症状。

เปี้ยวหลี่ซู่: เข้าใน-ออกนอก ในระหว่างการดำเนินโรคภายใต้เงื่อนไขบางประการ *เสยชี* ภายนอกไม่ถูกขจัดออกไปแต่กลับรุกรานเข้าสู่ภายในทำให้เกิดภาวะโรคภายในหรือภาวะโรคภายในบางกรณี *เสยชี* ออกสู่ภายนอกแล้วก่อให้เกิดอาการของภาวะโรคภายนอกบางอย่าง

transmission between exterior–interior: during a disease process under certain conditions, retained exogenous evil *qi* transmits into the interior, manifested as interior disease–condition or in certain interior disease–conditions, interior evil *qi* come out to the exterior and induce some exterior symptoms.

表里传 (biǎo lǐ chuán): 病邪自外侵入，向里发展，由某一经病证转变为另一经病证，称为“传经”。若相互表里的两经相传者，称为“表里传”。

เปี้ยวหลี่จวิน: การลุกลามแบบคู่นอก-ใน *เสยชี* รุกรานจากภายนอกเข้าสู่ภายใน เกิดภาวะโรคของเส้นจิงหนึ่งเปลี่ยนเป็นอีกเส้นจิงหนึ่ง เรียกว่า “จวินจิง” ส่วน “เปี้ยวหลี่จวิน” คือ การลุกลามระหว่างเส้นจิง 2 เส้นที่เป็นคู่นอก-ในกัน

exterior–interior transmission: an evil *qi* invades from the exterior to interior. When disease–condition of one meridian transform to another, it is called “*chuanjing*”. When it transform from one to the other of the paired exterior–interior meridian, it is called “*biaolichuan*”.

表里同病 (biǎo lǐ tóng bìng): 表证与里证同时出现。多由于外邪同时侵犯表里：或表证未愈，病邪已传及里；或旧病里证未愈，又加新病外感表证；或外感表证未愈，又内伤饮食等。常见的有表热里寒、表寒里热、表实里虚等。

เปี้ยวหลี่ถึงปิง: นอก-ในป่วยพร้อมกัน ภาวะโรคภายนอกและภายในเกิดขึ้นพร้อมกัน เกิดจาก *เสยชี* รุกรานทั้งภายนอกและภายในพร้อมกัน; ภาวะโรคภายนอกยังไม่หาย เกิด *เสยชี* รุกรานสู่ภายใน; ภาวะโรคภายในเป็นเรื้อรังไม่หายแล้วเกิดภาวะโรคภายนอกใหม่ซ้ำ หรือภาวะโรคภายนอกยังไม่หายแล้วเจ็บป่วยเพราะกินอาหารไม่ถูกหลักโภชนาการ ภาวะโรคที่พบบ่อย เช่น ร้อนนอก-เย็นใน เย็นนอก-ร้อนใน แกร่งนอก-พร่องใน เป็นต้น

co-existing exterior–interior illness: simultaneous occurrence of exterior and interior disease–conditions. It is mostly caused by: exogenous evil *qi* attacking both the exterior and interior; interior invasion following an incomplete resolution of exterior disease–condition; developing of a new exterior disease–condition in an incomplete resolution of chronic interior disease–condition or getting ill from improper diet in an incomplete resolution of exterior disease–condition. It is usually manifested as exterior–heat

and interior-cold, exterior-cold and interior-heat, exterior-excess and interior-deficiency, etc.

表热里寒证 (biǎo rè lǐ hán zhèng): 患者出现热在其表, 寒在其里的证候。

เปี้ยวเร่อหลี่หานเจิ้ง: ภาวะโรคร้อนนอก-เย็นใน ผู้ป่วยมีทั้งภาวะร้อนภายนอกและเย็นภายใน

exterior-heat interior-cold disease-condition: a patient with symptoms of heat in the exterior and cold in the interior.

表热证 (biǎo rè zhèng): 风热之邪侵袭肌表引起的证候。临床表现为发热, 微恶风寒, 有汗, 口干微渴, 咽喉肿痛, 舌边尖红, 苔薄白欠润, 脉浮数等。

เปี้ยวเร่อเจิ้ง: ภาวะโรคร้อนภายนอก เสียที่ลม-ร้อน รุกรานผิวกาย มีอาการไข้ กลัวหนาวเล็กน้อย เหงื่อออกปากแห้ง กระหายน้ำเล็กน้อย เจ็บคอ ปลายและขอบลิ้นแดง ฝ้าขาวบาง ขาดความชุ่มชื้น และชีพจรลอย-เร็ว

exterior-heat disease-condition: Exogenous wind-heat attacks the body surface. Clinical manifestations are fever, slightly aversion to cold, sweating, dry mouth, mild thirst, sore throat, reddened tip and edges of the tongue with thin white coating and scanty moisture and a floating-rapid pulse.

表实证 (biǎo shí zhèng): 又称为“伤寒表实证”。寒邪侵袭肌表引起的证候。临床表现以恶寒重发热轻, 无汗, 脉浮紧为特征。

เปี้ยวสือเจิ้ง: ภาวะโรคแกร่งภายนอก เสียที่ความเย็น กระทบผิวกาย มีอาการกลัวหนาวมาก มีไข้เล็กน้อย ไม่มีเหงื่อ ชีพจรลอย-แน่น; ขางหานเปี้ยวสือเจิ้ง ก็เรียก

exterior-excess disease-condition: Exogenous cold attacks the body surface. Clinical manifestations are severe aversion to cold, mild

fever, no sweating and a floating-tense pulse; also called *shanghanbiaoshizheng*.

表邪入里 (biǎo xié rù lǐ): 疾病发展过程中, 先出现表证, 后出现里证, 而表证随之消失。多因病邪亢盛, 或正气素虚, 或护理不当, 或失治、误治等因素致机体抗邪能力降低, 表邪内传所导致。

เปี้ยวเสยรู่หลี่: เสียที่เข้าสู่ภายใน ระหว่างการดำเนินโรค เกิดภาวะโรคภายนอกก่อน แล้วจึงเกิดภาวะโรคภายใน หลังจากนั้นภาวะโรคภายนอกหายไป มักเกิดจากเสียที่แกร่ง เจิ้งที่พร่อง การดูแลไม่ถูกต้อง ให้การรักษาล่าช้า หรือรักษาผิด ทำให้ภูมิคุ้มกันของร่างกายลดลง เสียที่ภายนอกจึงเข้าสู่ภายใน

interior invasion: in a certain disease process, exterior disease-condition occurs before, interior disease-condition develops later, then exterior disease-condition disappears. It is mostly caused by evil *qi* excess, healthy *qi* deficiency, improper care, and delayed or missed management, resulting in decrease of immunity and invasion of evil *qi* to the interior.

表虚证 (biǎo xū zhèng): 一指外感风邪而引起的表证, 属外感表虚证, 以恶风发热、自汗、脉浮缓为特征。二指由于肺脾气虚, 卫气不能固密所表现的证候, 属内伤表虚证, 以自汗, 脉虚, 易感外邪为特征。

เปี้ยวซุวีเจิ้ง: ภาวะโรคพร่องภายนอก ① ภาวะโรคภายนอกจากเสียที่ลมกระทบ มีอาการกลัวลม มีไข้ เหงื่อออกง่าย และชีพจรลอย-เนิบ จัดเป็นภาวะโรคพร่องภายนอกเหตุเสียที่ภายนอก; ② ภาวะโรคภายนอกจากที่ปอด-ม้ามพร่อง เว่ยที่ปกป้องผิวกายไม่ได้ ร่างกายได้รับเสียซึ่ง่าย มีเหงื่อออกง่าย ชีพจรพร่อง จัดเป็นภาวะโรคพร่องภายนอกเหตุพร่องภายใน

exterior deficiency disease-condition: ① an

exterior disease—condition caused by exogenous wind attacking, manifested as aversion to cold, fever, easy sweating and a floating—relaxing pulse. It pertains to exterior—deficiency disease—condition from exogenous evil *qi*; ② an exterior disease—condition caused by lung and spleen *qi* deficiency, resulting in failure of defensive *qi* to protect the body and susceptible to exogenous evil *qi*, manifested as easy sweating and feeble pulse. It pertains to exterior—deficiency disease—condition from interior causes.

乘风 (bīng fēng): 位于肩胛区，肩胛冈中点上方冈上窝中。主治肩部疼痛，不能上举等病症。

บึงเฟิง: จุดฝังเข็มอยู่เหนือจุดกึ่งกลาง spine ของกระดูกสะบัก ตรงกลาง suprascapular fossa ข้อบ่งใช้: ปวดไหล่ ยกไหล่ไม่ขึ้น

bīngfēng (SI 12): an acupoint located above the midpoint of scapular spine in the suprascapular fossa. *Indications:* shoulder pain, inability to raise arm.

病势 (bīng shì): 不同的致病因素有不同的病变特点；或指病情的发展趋势。

บึงชื่อ: แนวโน้มของโรค ① ปัจจัยก่อโรคที่ต่างกันก่อให้เกิดพยาธิสภาพที่แตกต่างกัน; ② แนวโน้มของการดำเนินโรค

disease tendency: ① Different etiologic factors cause different pathological features; ② course of disease tendency.

并月 (bìng yuè): 身体无病而月经定期两个月来潮一次的生理现象。

บึงเยวีย: รอบเดือนควบ ภาวะทางสรีรวิทยาที่ร่างกายไม่ผิดปกติ แต่รอบเดือนมาเป็นประจำทุก 2 เดือน

bimonthly menstruation: a physiological condition which menstruation comes regularly

every two months in a healthy woman.

剥落苔 (bō luò tāi): 舌苔部分或全部剥落。多因胃气匮乏，不能上熏于舌，或胃阴枯涸，不能上潮于舌而形成。

ปอลัวทาย: ฝ้าหลุดลอก ฝ้าลิ้นหลุดลอกบางส่วนหรือทั้งหมด เกิดจากที่กระเพาะอาหารพร่องหรือยิณกระเพาะอาหารแห้งขาด ไม่สามารถขึ้นไปหล่อเลี้ยงลิ้นได้

peel off coating: a tongue coating is partially or completely peeled off, mostly caused by stomach *qi* deficiency or stomach *yin* depletion, resulting in ascending failure to nourish the tongue.

薄厥 (bó jué): 古病名，因大怒而致的厥证。

บ่อเจวีย: เป็นลมเหตุโกรธ ชื่อโรคโบราณ มีอาการโกรธมากจนเป็นลม

anger syncope: an ancient name of a disease caused by rage, resulting in sudden fainting.

补法 (bǔ fǎ): 治疗八法之一，通过补益人体气血阴阳，治疗各种虚证。

บู่ฟา: การบำรุง หนึ่งในวิธีรักษาแปด ใช้รักษาภาวะโรคพร่องทุกประเภทด้วยการบำรุงซึ่งเลือด ยิน หรือหยาง

tonification therapy: one of the eight therapeutic methods for treating all kinds of deficiency disease—condition by replenishing *qi*, blood, *yin* or *yang*.

补肺阿胶汤 (bǔ fèi ē jiāo tāng): 原名阿胶散，又名补肺散。组成：阿胶、牛蒡子、甘草、马兜铃、杏仁、糯米。功用：养阴补肺、清热止血。主治：小儿肺虚有热、咳嗽气喘，咽喉干燥、喉中有声、或痰中带血，舌红少苔，脉细数。

บู่เฟยเออเจียวทง: ชื่อตำรับยา ประกอบด้วยตัวยาเออเจียว หินว้างจื่อ กานฉ้าว หมาโตวหลัง ซึ่งเหรินและน้ำหมี; เออเจียวसानหรือบู่เฟยसान ก็เรียก สรรพคุณ:

บำรุงยีนปอดและตับร้อนเพื่อห้ามเลือด *ข้อบ่งใช้*: ปอดพร่องมีความร้อนในเด็ก มีอาการไอ หอบ คอแห้ง มีเสียงเสมหะในคอ เสมหะปนเลือด ลิ้นแดง ฝ้าน้อย และชีพจรเล็ก-เร็ว

bufeijiao decoction: a formula composed of *ejiao, niubangzi, ganciao, madouling, xingren* and *nuomi*; also called *ejiaosan* or *bufeisan*. *Actions*: nourishing lung yin and clearing heat to stop bleeding. *Indication*: lung deficiency in children, manifested as fever, cough, dyspnea, thirst, breathing with secretion sound in the airway, bloody sputum, reddened tongue with thin coating and a thready-rapid pulse.

步廊 (bù láng): 位于胸部，第 5 肋间隙，前正中线旁开 2 寸。主治胸肋胀满，咳嗽，气喘，呕吐等病症。

ปฐุหลาง: จุดฝังเข็มตรงช่องซี่โครงที่ 5 อยู่ห่างจากแนวกึ่งกลางลำตัวตามแนวระนาบ 2 ชู้น *ข้อบ่งใช้*: แน่นหน้าอกและซี่ข้าง ไอ หอบ อาเจียน

bulang (KI 22): an acupoint located in the 5th intercostal space, 2 *cun* lateral to the anterior midline. *Indications*: distention of anterior and lateral chest, cough, dyspnea, vomiting.

补脾益肺 (bǔ pí yì fèi): 又称培土生金。根据五行理论，脾属土，肺属金，土能生金，所以采用培补脾胃的方药，能起到补肺益气的作用，常用方剂为参苓白术散等。

ปฐุฝื่อเฟย: บำรุงม้ามเสริมปอด ตามทฤษฎีปฏิจาตุดิน (ม้าม) ให้กำเนิดทอง (ปอด) จึงใช้ตำรับบำรุงม้าม-กระเพาะอาหารเพื่อให้มีผลต่อการบำรุงปอดเสริมชี่ *เฟย* ภูซิงจิน ก็เรียก ตำรับยาที่ใช้บ่อย คือ *เซินหลิงปายจู่ส่าน*
tonifying spleen replenishing lungs: according to the five elements theory, the earth (spleen) generates the metal (lungs). Therefore, the formula

which tonifies spleen and stomach can replenish lungs to promote *qi*; also called *peitushengjin*. A common formula is *shenlingbaizhu powder*.

不容 (bù róng): 位于上腹部，脐中上 6 寸，前正中线旁开 2 寸。主治腹刺痛引背，腹满，胁下痛，呕吐，食欲不振等病症。

ปฐุหรง: จุดฝังเข็มอยู่เหนือสะดือ 6 ชู้น และห่างจากแนวกึ่งกลางลำตัวตามแนวระนาบ 2 ชู้น *ข้อบ่งใช้*: ปวดท้องเหมือนเข็มแทงร้าวไปหลัง แน่นท้อง ปวดชายโครง อาเจียน เบื่ออาหาร

burong (ST 19): an acupoint located on the upper abdomen, 6 *cun* above the umbilicus and 2 *cun* lateral to the anterior midline. *Indications*: abdominal stabbing pain radiating to upper back, abdominal distention, hypochondriac pain, vomiting, anorexia.

哺乳疳 (bǔ rǔ gān): 又名奶疳。由哺乳失宜而成的疳证。症见形体消瘦，皮肤松弛、毛发萎黄易脱、面色黄黯，腹部胀大，时有潮热等。

ปฐุรูกาน: ผอมเหตุขาดนม ภาวะทุพโภชนาการเนื่องจากบุตรได้รับนมแม่ไม่เพียงพอ ร่างกายซูบผอม ผิวหนังเหี่ยว ผอมและขนเป็นสีเหลืองหม่นร่วงหลุดง่าย สีหน้าเหลืองคล้ำ ฟุงโร ใช้เป็นเวลา; *หน่วยกาน* ก็เรียก

underfeeding malnutrition: a malnutrition condition caused by inadequate breast feeding. It is manifested as emaciation, loose skin, yellow hair with easy falling, dark yellowish complexion, bulging abdomen and tidal fever; also called *naigan*.

哺乳期 (bǔ rǔ qī): 指产后半小时开始至一年左右哺乳婴儿的时期。正常泌乳量 6 个月后有逐渐减少。

ปฐุรุชี: ระยะให้นมบุตร เริ่มตั้งแต่หลังคลอดครึ่งชั่วโมง

ไปจนถึง 1 ปี โดยปริมาณน้ำนมจะค่อย ๆ ลดลงหลังคลอด 6 เดือน

lactation period: a period of breast feeding usually starts half an hour after delivery upto 1 year. After 6 months, the milk gradually decreases in amount.

补肾 (bǔ shèn): 补益肾脏的方法。分为补肾阴和补肾阳二法。

ปฐะเนิน: บำรุงไต การบำรุงไต แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ บำรุงยีนไตและบำรุงหยางไต

tonifying kidney: tonification of kidney is divided into 2 methods, namely tonifying kidney *yin* and kidney *yang*.

补肾阳 (bǔ shèn yáng): 又称温肾阳、养肾阳。是肾阳不足证的治法。肾阳不足临床常见腰膝酸冷、阳痿滑泄、小便频数、软弱无力、舌淡苔白,脉沉弱,常用金匱肾气丸、右归饮治疗。

ปฐะเนินหยาง: บำรุงหยางไต การรักษาภาวะโรคหยางไตพร่อง ซึ่งมีอาการเมื่อยเอวเย็นเข้า เลื่อมสมรรถภาพทางเพศ อสุจิหลังไม่รู้จักตัว ปัสสาวะบ่อย แขนขาอ่อนแรง ลิ้นซีด ฝ้าขาว และชีพจรจม-เบา; เวินเซินหยางหรือหยางเซินหยาง ก็เรียก; ตำรับที่ใช้บ่อย ได้แก่ จินก๊วยเซินชีหวานและยั่วก๊วยหยิน

tonifying kidney yang: a method for treating kidney *yang* deficiency, which is manifested as soreness and cold feeling in the lumbar and knees region, impotence, wetdream, frequent urination, weakness of the limbs, pale tongue with thin white coating and a deep-weak pulse; also called *wenshenyang* or *yangshenyang*. The common formulas are *jinguishenqi pill* and *yougui decoction*.

补肾阴 (bǔ shèn yīn): 又称滋肾阴、养肾阴。是肾阴不足证的治法。肾阴不足临床常见腰膝酸软、头昏耳鸣、遗精滑泄、口干、舌红少苔、

脉细等证。常用六味地黄丸、左归饮治疗。

ปฐะเนินยีน: บำรุงยีนไต การรักษาภาวะโรคยีนไตพร่อง ซึ่งมีอาการเมื่อยเอวเข่าอ่อน มึนศีรษะ หูมีเสียงดัง ฝันเปียก อสุจิหลังไม่รู้จักตัว ปากแห้ง ลิ้นแดง ฝ้าน้อย และชีพจรเล็ก; จื่อเซินยีนหรือหยางเซินยีน ก็เรียก; ตำรับที่ใช้บ่อย ได้แก่ ลีวเว่ยตี้หวางหวานและจั่วก๊วยหยิน

tonifying kidney yin: a method for treating kidney *yin* deficiency, which is manifested as soreness of the lumbar region, weakness of the knees, dizziness, tinnitus, wet dream, dry mouth, reddened tongue with thin coating and a thready pulse; also called *zhishenyin* or *yangshenyin*. The common formulas are *liuweidihuang pill* and *zuogui decoction*.

补血 (bǔ xuè): 又称养血。是血虚证的治法。血虚证的临床主要表现为面色苍白或萎黄、头晕目眩、心悸气短、唇舌色淡、脉细等,常用方剂有四物汤、当归补血汤等。

ปฐะเวีย: บำรุงเลือด การรักษาภาวะโรคเลือดพร่อง ซึ่งมีสีหน้าซีดขาวหรืออมเหลือง เวียนศีรษะ ตาลาย ใจสั่น หายใจตื้นเร็ว ลิ้นและริมฝีปากซีด และชีพจรเล็ก; หยางเซวีย ก็เรียก; ตำรับยาที่ใช้บ่อย ได้แก่ ซื่ออู่ทวงและตางก๊วยปฐะเวียทวง

nourishing blood: a method for treating blood deficiency, which is manifested as pale or yellowish complexion, dizziness, blurred vision, palpitation, shortness of breath, pale lips and tongue and a thready pulse; also called *yangxue*. The common formulas are *siwu decoction* and *dangguibuxue decoction*.

补阳还五汤 (bǔ yáng huán wǔ tāng): 组成: 黄芪、当归尾、赤芍、地龙、川芎、红花、桃仁。功用: 补气活血通络。主治: 中风,半身不遂,口眼喎斜,语言謇涩,口角流涎,

小便频数或遗尿不禁，舌黯淡，苔白，脉缓。

ปฐฺยงหฺวณอุทง: ชื่อตำรับยา ประกอบด้วยตัวยา หวางฉี ตางกฺยเหว่ย ชื่อสาว ดีหลง ชวนชยง หงฮฺวา และ ถาวเหริน สรรพคุณ: บำรุงชี่ กระตุ้นการไหลเวียนเลือด ทะลวงเส้นจิงลั่ว ข้อบ่งใช้: โรคหลอดเลือดสมอง ซึ่งมี อาการอัมพาตครึ่งซีก อัมพาตใบหน้า พูดติดขัด น้ำลาย ย้อย ปัสสาวะบ่อย หรือกลั้นปัสสาวะไม่ได้ ลิ้นซีดคล้ำ ฝ้าขาว และชีพจรเนิบ

buyanghuanwu decoction: a formula composed of *huangqi, dangguiwei, chishao, dilong, chuanxiong, honghua* and *taoren*. *Actions:* replenishing *qi*, activating blood circulation and removing obstruction from meridians. *Indications:* stroke manifested as hemiplegia, facial paralysis, dysarthria, drooling of saliva, frequent urination or urinary incontinence, pale tongue with white coating and a relaxing pulse.

补中益气 (bǔ zhōng yì qì): 又称补脾益气。用健脾益胃的方法治疗中焦脾胃气虚证，常用方剂四君子汤、补中益气汤等。

ปฐฺงอึชี่: บำรุงจิงเจียวเสริมชี่ การบำรุงม้าม-กระเพาะอาหารเพื่อรักษาภาวะโรคชี่ม้าม-กระเพาะอาหารพร่อง;

ปฐฺฝื่อชี่ ก็เรียก ตำรับที่ใช้บ่อย ได้แก่ ชื่อจวินจื่อทงและ ปฐฺงอึชี่ทง

reinforcing zhongjiao replenishing qi: a method for treating stomach *qi* deficiency by strengthening the spleen and replenishing the stomach; also called *bupiyiqi*. The common formulas are *sijunzi* decoction and *buzhongyiqi* decoction.

补中益气汤 (bǔ zhōng yì qì tāng): 组成: 黄芪、炙甘草、人参、当归、陈皮、升麻、柴胡、白术。功用: 补中益气，升阳举陷。主治: 脾胃气虚，气虚下陷证。

ปฐฺงอึชี่ทง: ชื่อตำรับยา ประกอบด้วยตัวยาหฺววงฉี จื่อกานฉ่าว เหวรินเฉิน ตางกฺย เจินฝี เซิงหมา ฉายหู และ ป้ายจู้ สรรพคุณ: บำรุงชี่จิงเจียวเพื่อดึงหยางให้ลอยขึ้นบน ข้อบ่งใช้: ภาวะโรคชี่พรวงจมลงเหตุชี่ม้าม-กระเพาะอาหารพร่อง

buzhongyiqi decoction: a formula composed of *huangqi, zhiganciao, renshen, danggui, chenpi, shengma, chaihui* and *baizhu*. *Actions:* replenishing *zhongjiao qi* and elevating *yang* to raise up sunken *qi*. *Indication:* *qi* sinking disease—condition caused by spleen–stomach *qi* deficiency.